

บทที่ 3

การศึกษาของประเทศที่เป็นแบบฉบับ

การจัดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ อาจจะมีลักษณะคล้ายกันหรือแตกต่างกัน และประเทศที่กำลังพัฒนาอาจจะเลือกรูปแบบการจัดการศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้วประเทศใดประเทศหนึ่งมาเป็นรูปแบบในการจัดการศึกษาในประเทศของตน สำหรับในที่นี้ขอยกตัวอย่างรูปแบบการจัดการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวความคิดในการจัดการศึกษาต่อไปในอนาคต

การศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา

1. สภาพทั่วไป

ประเทศสหรัฐอเมริกามีเนื้อที่ 9,363,123 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 50 รัฐ สภาพของภูมิอากาศแตกต่างกันมากเนื่องจากมีอาณาเขตกว้างขวาง มีประชากรเป็นอันดับ 4 ของโลก

2. ประวัติการศึกษา

การศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา มีรากฐานมาจากการศึกษาของประเทศทางยุโรป ชาวยุโรปได้นำเอาประเพณีระบบการปกครอง ตลอดจนความเจริญด้านต่าง ๆ ของตนมาด้วย การจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกาในระยะแรก ๆ ต้องประสบปัญหายุ่งยาก จึงมุ่งแก้ไขปัญหามาจากสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่เฉพาะหน้าเพื่อความอยู่รอดเพียงอย่างเดียว

ระบบการจัดการศึกษาในปัจจุบันธรรมเนียมของแต่ละรัฐบังคับให้จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนโดยทั่วถึงกัน และมุ่งส่งเสริมด้านเสรีภาพให้มากที่สุด เนื่องจากฐานะของประชาชนอยู่ในขั้นตึจึงทำให้มีการจัดการศึกษาอย่างได้ผล และจัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาถือเป็นการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ช่วงที่สหรัฐอเมริกาเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ

(ค.ศ. 1600 - 1770)

ในศตวรรษที่ 16 การศึกษาเป็นหน้าที่ของรัฐ ได้ออกกฎหมายให้ตั้งโรงเรียนสำหรับสอนเด็กให้อ่าน เขียน วิชาศาสนา และในศตวรรษที่ 17 ได้เริ่มใช้หนังสือเป็นครั้งแรกในระดับประถมศึกษา ชื่อ The New English Primer ที่ว่าด้วยพยัญชนะ พยางค์ง่าย ๆ ถ้อยคำ ประโยค และเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม ในระยะนี้ครูไม่มีเสรีภาพทางความคิดและการสอน

ระยะที่ 2 หลังจากสหรัฐอเมริกาพ้นจากการเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ

(ค.ศ. 1770 - 1870)

มีการสนับสนุนการศึกษามากขึ้น มีกฎหมายบังคับให้เด็กทุกคนไปโรงเรียน เริ่มมีสภาการศึกษาและศึกษาธิการประจำรัฐ โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษายังเป็นของเอกชนและองค์การศาสนาอยู่ ปี ค.ศ. 1821 มีโรงเรียนมัธยมของรัฐบาลเป็นแห่งแรกที่เมืองบอสตัน และในปี ค.ศ. 1839 มีโรงเรียนฝึกหัดครูของรัฐบาลครั้งแรก

ระยะที่ 3 ช่วงการศึกษาแบบประชาธิปไตย (ปี ค.ศ. 1870 - 1960)

การจัดการศึกษาแบบประชาธิปไตยใช้เวลาเกือบหนึ่งศตวรรษ มีกฎหมายต่าง ๆ เกิดขึ้นมากเพื่อช่วยเหลือการศึกษา เช่น Morrill Act และ Smith -

Hughes Bill มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่เด็กทุกคนต้องเรียนหนังสือจนอายุครบ 16 ปี (ปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 18 ปี ผู้ที่เรียนช้าอาจได้รับการอนุโลมให้ถึงอายุ 17 ปี แต่จะต้องได้รับความยินยอมจากครูผู้สอน) รัฐเป็นผู้ควบคุมจัดการฝึกหัดครู หลักสูตรตลอดจนกำหนดแบบเรียนต่าง ๆ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาในระบบประชาธิปไตยก็คือ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับการศึกษามากขึ้น มีการปกครองแบบกระจายอำนาจ เปิดโอกาสให้แต่ละรัฐจัดการศึกษาด้วยตนเอง ชาวอเมริกันเชื่อกันว่า การศึกษาเป็นทางไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดี ในชุมชนที่มีเสรีและมีประชาธิปไตย สิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลก็คือ โอกาสอันเท่าเทียมกันในการศึกษา

3. การบริหารการศึกษา

การจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกาไม่ได้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ ใช้การกระจายอำนาจให้เป็นหน้าที่ของแต่ละรัฐ จัดการศึกษาเอง

การปกครองของสหรัฐเป็นแบบ Federal State แบ่งการปกครองออกได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. การปกครองส่วนกลาง มีรัฐบาลกลาง (Federal Government) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการปกครองประเทศ

2. การปกครองระดับมลรัฐ มีรัฐบาลมลรัฐ (State Government) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการปกครองของมลรัฐ

3. การปกครองในระดับท้องถิ่น (Local Government) รัฐบาลของท้องถิ่นเป็นผู้บริหาร มีธรรมนูญของท้องถิ่นใช้ในการปกครองตนเอง เรียกว่ากฎบัตร (Charter)

4. ระบบการศึกษา

การจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกาแต่ละรัฐจัดการศึกษาของตนเอง
ควบคุม ดำเนินการการศึกษาในรัฐของตนเอง โดยการกระจายอำนาจในท้องถิ่นเป็น
ตัวแทน

ดังนั้น แผนการศึกษาของสหรัฐอเมริกา แบ่งระบบการศึกษาดอก เป็น 3 ระดับ

1. ระดับประถมศึกษา (Elementary Education)
2. ระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education)
3. ระดับอุดมศึกษา (Higher Education)

การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใช้เวลาเรียนทั้งสิ้น 12 ปี
โดยแบ่งระดับประถมศึกษาออกเป็น 6 ชั้น ระดับมัธยมแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

มัธยมต้นเกรด (Grade) 7 - 9

มัธยมปลายเกรด (Grade) 10 - 12

ในการแบ่งชั้นระหว่าง 12 ปีนั้น แตกต่างกันไปตามความนิยมของแต่ละรัฐ

สำหรับการศึกษาในชั้นอุดมศึกษา (Higher Education) เป็นการศึกษา
ระดับปริญญาตรี ใช้เวลาเรียน 4 ปี และยังมีการศึกษาหลักสูตร 2 ปี เป็นระดับประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญาด้วย

ส่วนการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีนั้นมีตั้งแต่ปริญญาโท ปริญญาเอก
สูงกว่าปริญญาเอกและการวิจัย ผู้ที่จะเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้นั้นต้องเป็นผู้สำเร็จ
เกรด (Grade) 12 หรือเทียบเท่าแล้ว

ระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาหลายแบบ แต่ที่นิยมในขณะนี้คือแบบ 6-3-3 และ 6-6 และพยายามจะใช้แบบเดียวกันทั่วประเทศ คือ แบบ 6-3-3 หรือ 6-2-4

1. อนุบาลศึกษา (Preschool Education)

มีจุดมุ่งหมายที่จะให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่มีประโยชน์ เน้นในด้านความพร้อม เพื่อเตรียมให้เรียนในชั้นประถมศึกษา

2. ประถมศึกษา (Elementary Education)

เป็นการศึกษาภาคบังคับและให้เปล่า หลักสูตรแตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับแบบแผนและเป้าหมายของการศึกษาแต่ละโรงเรียนและชุมชน การเลื่อนชั้นเรียนใช้ระบบ Non-grade คือ การเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ แนวโน้มในการให้การบ้านลดลง เปลี่ยนเป็นส่งเสริมให้ทำการบ้านโดยสมัครใจ

3. มัธยมศึกษา (Secondary School)

จุดประสงค์ใหญ่ของการมัธยมศึกษาควรเป็นการเตรียมนักเรียนเพื่อการดำเนินชีวิตต่อไปข้างหน้า มิใช่เป็นการเตรียมนักเรียนเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเท่านั้น ไม่มีการสอบเข้า

การจัดมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนมาเป็นแบบโรงเรียนมัธยมแบบประสม (Comprehensive High School) เป็นการจบรวมลักษณะของวิชาการกับอาชีพศึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อเตรียมเด็กทั้ง 2 สาย และกลายเป็นมาตรฐานในการจัดโรงเรียนมัธยมศึกษา (High School) ของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน

4. อุดมศึกษา

การศึกษาในชั้นอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกามีความจำเป็นต่อสังคมมาก

การศึกษาเพียงเพื่อปัจจุบันยังไม่พอ จะต้องเพื่ออนาคตด้วย เพื่อเตรียมให้นักศึกษาสามารถเผชิญกับสถานการณ์ของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง

มหาวิทยาลัยเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของระบบสังคม แต่มหาวิทยาลัยจะต้องปรับปรุงให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกด้วย

ลักษณะการกระจายอำนาจในระดับอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกามองเห็นได้ชัดที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเอกชนเป็นผู้ดำเนินการมาก่อนรัฐบาล

สถาบันทางอุดมศึกษาดั้งชั้นครั้งแรกในปี ค.ศ.1636 ชื่อ Harvard College มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนศาสนา มาเปลี่ยนเป็น Liberal Arts College และในปี ค.ศ.1819 มีมหาวิทยาลัยของรัฐบาลเป็นครั้งแรก คือ University of Virginia

วิทยาลัยชั้นต้น (The Junior College) หมายถึง วิทยาลัยที่มีหลักสูตร 2 ปี เป็นการศึกษาต่อจากมัธยมศึกษา จัดขึ้นก็เพื่อที่จะให้ความสะดวก และเป็นประโยชน์แก่นักเรียนที่ไม่ต้องไปเรียนต่อในที่ไกล ๆ การที่มีหลักสูตรเพียง 2 ปีเท่ากับเป็นการช่วยเหลือคนที่ไม่สามารถมีทุนเรียน 4 ปี หลักสูตรมีทั้งทางวิชาการและทางวิชาชีพในระดับที่ต้องการฝึกทักษะอย่างสูง เป็นการเตรียมคนไปศึกษาต่อในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตร 4 ปี วิทยาลัยชั้นต้นจัดอยู่ในอุดมศึกษา

วิทยาลัยชุมชน (Community Junior College)

จัดระบบการศึกษา 2 ปี เป็นเกณฑ์มาตรฐานให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และยังเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของท้องถิ่น เพื่อจัดบริการชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ อีกด้วย

วิทยาลัยชุมชนจัดการศึกษาเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพ
2. การศึกษาเพื่อศึกษาต่อ
3. การศึกษาเพื่อการบริการชุมชน
4. การศึกษาเพื่อพัฒนาและซ่อมเสริม

ระดับและประเภทของการศึกษาที่น่าสนใจ

การศึกษาผู้ใหญ่

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ของสหรัฐอเมริกาทำให้ผู้ใหญ่ได้กลับเข้าศึกษาต่อหลังจากที่ได้ออกไปทำงานหลายปี บางคนกลับมาเรียนรู้สำหรับงานใหม่ บางคนเรียนสาขาเดิมระดับสูงขึ้นไป บางคนเพียงแต่ต้องการพัฒนาจิตใจตนเอง หรือต้องการหาความสนใจใหม่ ๆ หรือเพื่อจะให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น และมีจำนวนมากที่จำเป็นต้องศึกษาต่อเพราะกำลังก้าวไปสู่อาชีพใหม่

ความคิดที่ว่า "คนจะเรียนสูงขึ้นไปได้ต้องเรียนจบจากโรงเรียนมัธยมศึกษาหรือวิทยาลัย" ความคิดนี้จะหมดไปและจะเป็นที่ยอมรับกันว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยที่การเรียนในชั้นเรียนเป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นเท่านั้น และการศึกษาดด้วยตัวเองจะทำให้ก้าวตามทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา

อาชีวศึกษา

รูปแบบของการจัดโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา จัดสอนวิชาสามัญเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการศึกษาด้านอาชีวศึกษาปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเอง

ลักษณะของการอาชีวศึกษาในสหรัฐอเมริกา มีความมุ่งหมายที่จัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนหรือผู้ที่ทำงานแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ หลังจากจบการศึกษาแล้ว

หลักทั่วไปของอาชีวศึกษา คือ

1. ส่งเสริมการเรียนวิชาสามัญควบคู่กับวิชาชีพ
2. ฝึกหัดทักษะความชำนาญทางวิชาชีพ
3. ฝึกอบรมให้ทันการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ

การฝึกหัดครู

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การที่จะเป็นครูสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้จะต้องมีใบอนุญาตหรือใบรับรอง

หลักสูตรวิชาครุใช้ เวลา 4 - 5 ปี ประกอบด้วยหลักสูตร รวมเอาวิชาการและวิชาชีพเข้าด้วยกัน มีการฝึกสอนเป็นเวลา 4 เดือนครึ่งถึง 6 เดือน

โครงการสอนสำหรับผู้เสียเปรียบทางการศึกษา

เยาวชนอเมริกันซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมากที่ยากจน เยาวชนเหล่านี้ได้แก่ พวกชาวเปอร์โตริกัน ชาวอินเดียนแดง และพวกอเมริกันผิวดำ

รัฐบาลกลางยังได้จัดตั้งสำนักงานพัฒนาการเด็กขึ้นในกระทรวงสาธารณสุข ศึกษาดิจการ และสวัสดิการ เพื่อที่จะทำงานกับ Head Start ซึ่งเป็นโครงการที่เปิดให้มีการฝึกอบรมในชั้นเตรียมประถมศึกษาสำหรับเด็ก ๆ ที่อยู่ในฐานะเสียเปรียบทางการศึกษา

5. สรุป

การศึกษาของสหรัฐอเมริกา มีเป้าหมายที่สำคัญอันหนึ่งก็คือ การศึกษาทั่วไป ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมหาวิทยาลัยกำลังจะถึงจุดสำเร็จ จะเห็นได้ว่าไม่มีสิ่งคมอื่นใดอีก ในประวัติศาสตร์ที่จะมีการให้การศึกษอบรรณแก่เยาวชนอย่างเต็มที่ด้วยค่าใช้จ่าย-
มหาศาล

กิจกรรมด้านการศึกษามีขนาดใหญ่ได้ให้โอกาสการทดลองอย่างกว้างขวาง มหาวิทยาลัยได้กลายเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางของโลกวิทยาศาสตร์ และมีการยอมรับความจริงมากขึ้นเรื่อย ๆ

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรที่พัฒนาในช่วงปี 2493 - 2502 นั้นได้เปลี่ยนไปสู่หลักสูตรที่เน้นเฉพาะบุคคลมากขึ้น นักศึกษาสายวิทยาศาสตร์อาจต้องการที่จะเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากศิลปศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิชามนุษยศาสตร์ และเขาจะมีความสามารถมากขึ้นในการออกแบบโครงการที่มีการศึกษาแบบ "ห้องเรียนเปิด" ทำให้มีการค้นคว้าวิจัยมากขึ้น

การศึกษาของประเทศอังกฤษ

1. สภาพทั่วไป

สหราชอาณาจักรประกอบด้วย 4 ส่วนรวมกัน คือ อังกฤษ เวลส์ สกอตแลนด์ และไอร์แลนด์เหนือ ศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่ลอนดอนซึ่งเป็นเมืองหลวง แต่ละประเทศมีผู้แทนอยู่ในรัฐสภาที่เวสต์มินสเตอร์ ภาษาที่ใช้แตกต่างกัน ภาษาราชการใช้สองภาษา ประชากร 3 ใน 4 อยู่ในอังกฤษจึงเลือกระบบการศึกษาของอังกฤษเป็นหลัก

2. ประวัติการศึกษา

ประเทศอังกฤษมีสังคมที่แบ่งระบบชั้นวรรณะ การศึกษาจึงมีความเห็นว่าเป็นไม่ควรจะให้การศึกษาแก่ทุกคน และเชื่อว่า "การศึกษาสำหรับทุกคนเป็นการสูญเปล่า" พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษามัธยมแบบประสม (Comprehensive plan) มุ่งส่งเสริมจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความสามารถความถนัดตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน

3. การบริหารการศึกษา

การศึกษาของอังกฤษเป็นวิธีการจัดแบบกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ โดยยึดหลักความรับผิดชอบร่วม ระหว่าง 1. รัฐบาล (Central Government) 2. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (Local Education Authorities) 3. องค์การสังคมสงเคราะห์ (Voluntary Organization) 4. สมาคมวิชาการและวิชาชีพทางการศึกษา (professional Bodies) หน้าที่จัดการศึกษาเป็นของส่วนกลางให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ กระทรวงศึกษาธิการเป็นเพียงผู้ควบคุมดูแลและส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายของชาติ ผู้บริการการศึกษาในท้องถิ่นรับผิดชอบตั้งแต่ระดับภาค-บึงค้ำจนถึงการศึกษาต่อเนื่อง

อำนาจในการจัดการศึกษา กฎหมายการศึกษาได้กำหนดไว้ว่า อำนาจในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและพื้นที่มัธยมศึกษาเป็นของท้องถิ่น

การควบคุมของรัฐบาลกลาง กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ควบคุมดูแลส่งเสริมการศึกษาและวางนโยบายกว้าง ๆ ให้ท้องถิ่นถือปฏิบัติ

ท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา ตามกฎหมายมอบอำนาจในการจัดการศึกษาให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการทั้งในระดับประถมศึกษาและสูงกว่าประถมศึกษา หน่วยงานการศึกษาท้องถิ่น Local Education Authorities จะเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาท้องถิ่นแต่ละแห่งมีคณะกรรมการการศึกษา (Education Committee) ประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือกโดยสภาท้องถิ่น และสมาชิกโดยตำแหน่งที่มาจากครู ซึ่งทำหน้าที่ทางวิชาชีพมีจำนวนอย่างน้อยต่างกันแล้วแต่ขนาดของท้องถิ่น

คณะกรรมการการศึกษา เป็นผู้เสนอโครงการเกี่ยวกับการศึกษาไปยังกระทรวงศึกษาธิการในส่วนกลาง ถ้าไม่สามารถจะตกลงกันได้ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการศึกษาก็จะเสนอเรื่องให้รัฐสภาแห่งชาติเป็นผู้ตัดสิน

ครูทำหน้าที่สอนในโรงเรียนเป็นลูกจ้างขององค์การศึกษาท้องถิ่น ครูใหญ่มีอิสระในการจัดโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ แต่จะทำอะไรตามลำพังเกินไปไม่ได้ เพราะต้องอยู่ภายใต้การตรวจตราของผู้ตรวจการการศึกษา

การช่วยเหลือทางการเงิน

การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาให้ความสนับสนุนทางการเงินด้านการเงินโดยผ่าน U.G.C. (University Grants Committee)

การศึกษาระดับท้องถิ่นลงทุนร่วมกันระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์การบริหารการศึกษาส่วนท้องถิ่น

4. ระบบการศึกษา

1. อนุบาลศึกษา (Nursery Education)

การศึกษาในระดับนี้เน้นเรื่องประสบการณ์และการพัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นส่วนใหญ่

2. ประถมศึกษา (Primary Education)

การประถมเป็นการศึกษาภาคบังคับ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

2.1 โรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น (Infant School) ใช้เวลา 2 ปี เป็นทั้งการเตรียมตัวเด็กและสอนวิชาการต่าง ๆ ไปด้วย

2.2 โรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย (The Junior School) ใช้เวลาเรียน 3 หรือ 4 ปี จัดแบบสหศึกษา หลักสูตรของโรงเรียนส่งเสริมในด้านกิจกรรมและประสบการณ์มากกว่าจะส่งเสริมให้ความรู้และหลักความจริงต่าง ๆ

การทดสอบข้อสอบ "สิบเอ็ดบวก" (Eleven Plus Examination) ซึ่งผลการสอบนี้จะเป็นเครื่องชี้ว่าเด็กควรจะเรียนต่อโรงเรียนมัธยมประเภทใด และเป็นข้อที่น่าสังเกตว่าเด็กที่สอบข้อสอบนี้ไม่ผ่านโอกาสที่จะเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยมีน้อยมาก

3. มัธยมศึกษา (Secondary Education)

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ถือว่าเป็นการศึกษาภาคบังคับ เด็กจะต้องอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นเวลา 11 ปี โรงเรียนมัธยมศึกษาแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท

3.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. โรงเรียนมัธยมสายวิชาการ (The Secondary Grammar School)
2. โรงเรียนมัธยมสายอาชีพศึกษา (Secondary Technical School)
3. โรงเรียนมัธยมสายใหม่ (Secondary Modern School)

3.2 มัธยมศึกษาที่จัดโดยเอกชน โรงเรียนที่จัดโดยเอกชนมีหลาย

ประเภทที่สำคัญคือ

1. โรงเรียนเตรียม (Preparatory School)
2. โรงเรียนพหุพลศึกษา (Public School).
3. โรงเรียนอินดิเพนเดนทิสกูล (The Society of Headmasters of Independent School)

4. อุดมศึกษา

การศึกษาในชั้นอุดมศึกษามุ่งให้ได้รับปริญญาหรือเทียบเท่า มหาวิทยาลัยที่เก่าแก่อายุเกิน 600 ปี คือ Oxford และ Cambridge แต่มหาวิทยาลัยปกครองตนเองโดยอิสระ

การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมีทั้งการจัดภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย คือ

4.1 การศึกษาภายในมหาวิทยาลัย นักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย มีอายุ 18 ปี และผ่านการสอบ G.C.E. ระดับเอ ตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไป สาขาที่เรียน ได้แก่ ทันตแพทย์ สถาปัตยกรรม สัตวแพทย์ ในระดับปริญญาตรี โท และเอก

4.2 การศึกษานอกมหาวิทยาลัย ได้แก่ การศึกษาวิชาอาชีวศึกษา มีการศึกษาเริ่มตั้งแต่ชั้นประกาศนียบัตร (Diploma) ถึงปริญญาเอก เด็กจะเริ่มศึกษาได้ตั้งแต่อายุพันเกณฑ์บังคับ คืออายุ 16 ปี โดยไม่ต้องสอบ G.C.E. แต่ถ้าจะเริ่มการศึกษาที่สูงขึ้นไปต้องสอบ G.C.E.

การอุดมศึกษาของประเทศไทยนี้มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา

มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจะควบคุมนโยบายการรับเข้าเอง โดยอาศัยผลการสอบ G.C.E. ปัญหาที่ทำให้การอุดมศึกษาของประเทศนี้ต้องล่าช้า เพราะการที่รัฐบาลกลางต้องรับภาระในการออกค่าใช้จ่ายสูงมาก

การศึกษาในมหาวิทยาลัยต้องอ่านและศึกษาด้วยตนเอง ไม่บังคับเวลาเรียน ให้ทำการบ้านและทำรายงานสอบแบบปรนัย

ระดับและประเภทของการศึกษาที่น่าสนใจ

การฝึกหัดครู

ในประเทศอังกฤษการที่จะเป็นครูอาจเป็นได้ 2 ทาง คือ

1. การศึกษาในมหาวิทยาลัยจบแล้วได้ปริญญาบัตร
2. การเรียนในวิทยาลัยครูเป็นเวลา 3 ปี

การอาชีพศึกษา

หลักสูตรทางอาชีพศึกษามีตั้งแต่หลักสูตรสำหรับฝึกอาชีพที่ต้องใช้ฝีมือหรือหลักสูตรการช่างจนถึงชั้นปริญญาเอก ได้แก่

1. หลักสูตรการช่าง
2. หลักสูตรประกาศนียบัตรแห่งชาติ
3. หลักสูตรดีโพลม่าแห่งชาติ
4. หลักสูตรดีโพลม่าทางเทคนิค
5. การเป็นสมาชิกของวิทยาลัยผู้ชำนาญทางเทคโนโลยี
6. หลักสูตรดีโพลม่าทางการบริหารธุรกิจ

การศึกษาผู้ใหญ่

การศึกษาผู้ใหญ่มีหลายรูปแบบ และการจัดแตกต่างกันแล้วแต่ผู้จัด และแหล่งสนับสนุนทางการเงิน การศึกษาผู้ใหญ่แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

การศึกษาผู้ใหญ่ขั้นต้น ฝ่ายการศึกษาส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ขั้นต้นคือ การศึกษาเพื่อการอ่านออกเขียนได้ การศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ

การศึกษาผู้ใหญ่ขั้นสูง เป็นการศึกษาสำหรับวิชาชีพชั้นสูง จัดในสถาบันอุดมศึกษาหรือในสถานศึกษาอื่น ๆ ภายนอกมหาวิทยาลัย

วิทยาลัยชุมชนหรือวิทยาลัยหมู่บ้าน

ในการจัดทำโรงเรียนชุมชนหรือโรงเรียนชาวบ้านกำลังขยายไปทุกแห่ง-
หน โดยเฉพาะในประเทศที่ได้รับฉายาว่า "กำลังพัฒนา"

วัตถุประสงค์ของโรงเรียนประเภทนี้คือ เป็นแหล่งรวมของกิจกรรมหลาย ๆ ประเภทในชุมชนนั้น เป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งในด้านการศึกษาวินิจฉัย กิจกรรมบันเทิง ห้องสมุด และการสนทนาการของผู้คนทุกคนทุกระดับตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ และที่สำคัญที่สุดคือ ให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ให้โอกาสแก่สมาชิกในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์และมีข้อเสนอแนะกันอย่างเสรี

5. สรุป

การศึกษาของประเทศอังกฤษมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้มียอำนาจเด็ดขาดในการกำหนดนโยบายการศึกษาของชาติในระดับสูง แต่ไม่ได้ถือเสมือนเป็นเจ้าของโรงเรียน และเป็นนายครู จะเป็นผู้สนับสนุนและเสนอฐานะมากกว่าควบคุม

2. การดำเนินการศึกษาที่ได้ผลดีนั้น มักจะเป็นองค์การหรือสถาบันเอกชน
3. ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ มีอิสระอย่างเต็มที่ที่จะจัดและดำเนินการกำหนดหลักสูตร แบบเรียน การสอนของตนตามที่ต้องการ

การศึกษาประเทศฝรั่งเศส

1. สภาพทั่วไป

ประชาชนฝรั่งเศสมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในด้านเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา ทำให้การปกครองโดยรวมอำนาจเข้าหาศูนย์กลางได้ง่ายขึ้น มีเนื้อที่ประมาณ 213,000 ตารางไมล์ ปารีสเป็นเมืองหลวง นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมัน-คatholic มีการปกครองเป็นแบบสาธารณรัฐ และมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ

2. ประวัติการศึกษา

ชาวฝรั่งเศสเป็นเจ้าของวัฒนธรรมทางด้านภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการปฏิวัติทางการศึกษา ซึ่งเป็นการเปลี่ยนไปสู่ทางที่ดี

ในช่วงศตวรรษที่ 10 - 13 ซึ่งเป็นสมัยกลาง ปรัชญาการศึกษาสมัยนี้ได้เน้นหนักในเรื่องความเป็นนักปราชญ์หรือผู้รอบรู้ ผู้เรียนต้องเรียนภาษาละตินด้วย เพิ่งจะเริ่มให้ศึกษาเพื่อการอาชีพในรูปของการฝึกงาน ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยปารีสขึ้นเป็นแห่งแรกในศตวรรษที่ 11 จักรระบบเหมือนมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยนี้ได้ตั้งโดยพวกพระ นักบวชแห่งเมืองนอเคอร์แคม และผู้ร่วมงานจากวัดนักบุญเจเนวีฟ คณะที่ดีเด่นคือคณะศาสนศาสตร์

ในช่วงศตวรรษที่ 14 - 15 เป็นยุคฟื้นฟู (Renaissance) ได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดของพวกนิยมความปราดเปรื่องมาเป็นแนวการศึกษาแบบมนุษยศาสตร์ ซึ่งเน้นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลมากขึ้น

ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคแห่งความกระจ่าง (Enlightenment) มีแนวการจัดการศึกษาที่ไม่ขึ้นกับการศาสนา

ฝรั่งเศสได้นำระบบการศึกษาเข้ามารวมไว้ส่วนกลาง เน้นความมีสติปัญญาและความปราดเปรื่อง นักการศึกษาหลายท่านได้หันความสนใจจากทางศาสนาให้มาสนใจทางด้านมนุษยศาสตร์มากขึ้น ได้แก่ รัสโซ (Rousseau) มองตานย์ (Monlaigne) และเดสคาร์ทส์ (Descartes)

ปี ค.ศ. 1789 ได้แบ่งประเทศออกเป็นหน่วยการศึกษาดีพาร์ตเมนต์ (Department) ตั้งระบบโรงเรียนรัฐบาลภายใต้การควบคุมของพลเรือน ยกเลิกอำนาจของศาสนาที่มีต่อการศึกษา ในปี ค.ศ. 1791 ได้ออกกฎหมายให้มีระบบการศึกษาแบบรวมอำนาจซึ่งยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบัน ใน ค.ศ. 1795 ได้ออกกฎหมายคานู ซึ่งเน้นความสำคัญของมัธยมศึกษาและอุดมศึกษามากกว่าประถมศึกษา และสอนเด็กให้คิดโดยหลักวิทยาศาสตร์

สมัยของพระเจ้านโปเลียน โบนาปาร์ต (Napolion Bonaparte) ได้กำหนดให้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็น 2 แบบ คือ

1. โรงเรียนมัธยมแบบลีเซ่ Lycee
2. โรงเรียนมัธยมแบบคอลแลร์ College

พระเจ้านโปเลียนได้ตั้งมหาวิทยาลัยยูนิเวอร์ซิตีอิมเพเรียล (University Imperiale) ซึ่งเป็นหน่วยควบคุมการศึกษาของรัฐทั้งหมดทั่วประเทศ

ราชวงศ์เบอร์บองก่อกำเนิดพระเจ้านโปเลียน ได้ให้ความสำคัญต่อการ
ศึกษาในระดับประถมศึกษาอย่างมาก

ราชวงศ์จูลาย (July Monarchy) ในปี ค.ศ. 1833 กฎหมายกิโซ
กำหนดให้ตั้งโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองหลวงของแต่ละดีพาร์ตเมนต์ กฎหมาย
กิโซได้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง แต่ยังไม่มีการศึกษา
ภาคบังคับในสมัยนี้

ในปี ค.ศ. 1836 ได้จัดตั้งการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งนับว่าเป็นความคิดแรกเริ่ม
ของการศึกษาผู้ใหญ่ และได้เปิดทางไปสู่ประชาธิปไตยในยุคสาธารณรัฐที่สอง

ยุคสาธารณรัฐที่สอง (Second Republic) ค.ศ. 1848 - 1870
เป็นสมัยของหลุยส์ นาโปเลออน มีความเห็นว่าควรจัดการศึกษาแบบให้เปล่ากับ
ประชาชนทั่วไปและควรจัดเอาการศึกษาระดับประถมศึกษาเข้าอยู่ในเกณฑ์การศึกษา
ภาคบังคับ

3. การบริหารการศึกษา

ในประเทศฝรั่งเศสการบริหารการศึกษาใช้แบบสังคมนิยม (Centrali-
zation) คือ อำนาจอยู่ที่ส่วนกลางทั้งหมด ท้องถิ่นเป็นเพียงแต่รับนโยบายไปจัดทำ
ไม่มีอำนาจที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างใด

กระทรวงศึกษาธิการของประเทศฝรั่งเศสได้แบ่งเขตการศึกษาทั่วประเทศ
ออกเป็น 23 เขต เรียกชื่อแต่ละเขตว่า Academic แต่ละเขตมี Rector เป็นหัวหน้า
ผู้อำนวยการกิจการของการอุดมศึกษา และการศึกษาแขนงอื่น ๆ และได้กำหนดให้เมือง
หนึ่งหรือเขตหนึ่งมีมหาวิทยาลัยอยู่หนึ่งแห่ง มหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่ควบคุมโรงเรียน
และสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาในเขตของตน

4. ระบบการศึกษา

กฎหมายเดิมกำหนดไว้ว่า การศึกษาภาคบังคับของประเทศฝรั่งเศส 6 ปี ต่อมาปี ค.ศ. 1967 รัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 8 ปีโดยจัดระบบการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. อนุบาลศึกษา (Kindergarten)

การศึกษาในระดับนี้เป็นการเตรียมเด็กเพื่อจะเข้าศึกษาในชั้น ประถมศึกษา

2. ประถมศึกษา (Elementary Education)

เป็นการศึกษาภาคบังคับ ใช้เวลาเรียน 5 ปี การสอนเน้นหนักไปใน ด้านการฝึกทักษะและการทำแบบฝึกหัด การศึกษาในระดับนี้แบ่งออกเป็น ชั้นเตรียม ประถม ใช้เวลาเรียน 1 ปี ประถมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 2 ปี ประถมศึกษา ตอนปลาย ใช้เวลาเรียน 2 ปี

ปี ค.ศ. 1969 ได้มีการใช้ระบบวิธีที่เรียกว่า "ระบบ 1 ใน 3 ของ เวลาเรียน" มุ่งให้โรงเรียนสอนวิชาบางประเภทเป็นวิชาที่เรียกว่า "วิชาการกระตุณ" ควบคู่กับพลศึกษา

3. มัธยมศึกษา (Secondary Education)

เรียน 6 ปี แบ่งเป็น 3 ระยะ

1. มัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 4 ปี

2. มัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน 2 ปี เมื่อสำเร็จแล้วได้

รับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษา เรียกว่า Baccalaureat (บัคกาเลอ์เรอาค์)

การเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมนั้น จะทำการคัดเลือกโดยพิจารณาจากประวัติการเรียนในระดับประถมศึกษา หากมีประวัติการเรียนดีและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการศึกษาของจังหวัด ให้เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาได้เลย แต่ถ้าหากคณะกรรมการศึกษาของจังหวัดไม่อนุญาตก็ต้องสอบเข้า ถ้าเป็นนักเรียนจากโรงเรียนราษฎร์แล้วจะต้องสอบเข้าทุกคน ไม่มีการยกเว้น

โรงเรียนมัธยมศึกษา มีหลายแบบ 1. ลิเซ่ (โรงเรียนมัธยมศึกษาแบบเก่า) 2. วิทยาลัยมัธยมศึกษา ใช้แทนที่โรงเรียนมัธยมแบบเก่า คือ ลิเซ่ (Lycee) และวิทยาลัยแผนกทั่วไป

ปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา นักเรียนมัธยมศึกษาทุกคนต้องเรียนวิชาช่างเทคโนโลยี (Technologie) ด้วย ปลายปีการศึกษาคณะครูและอาจารย์ที่เรียกว่าสภาโรงเรียนจะเป็นผู้ลงมติว่านักเรียนคนใดควรได้เลื่อนไปเรียนในชั้นสูงขึ้นไป แผนกไหน ถ้าผู้ปกครองต้องการจะให้เด็กเรียนแผนกอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สภาเลือกให้ จะต้องสอบเข้าเอง

ในปี ค.ศ. 1971 รัฐสภาฝรั่งเศสจึงได้ร่างกฎหมายแนะนำการศึกษา กำหนดว่า นักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบลิเซ่หรือแบบ "วิทยาลัยมัธยมศึกษา" ควรจะเข้าเรียนในโรงเรียนเทคนิคหลักสูตรสั้น

ผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถจะเลือกแนวทางการเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปได้ 3 ทาง คือ

1. โรงเรียนอาชีพ
2. มหาวิทยาลัย
3. ระดับเตรียมอุดมศึกษา เพื่อเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิควิชาชีพ

ชั้นสูง